

Manel Marí, vitalista del risc

per D. Sam Abrams

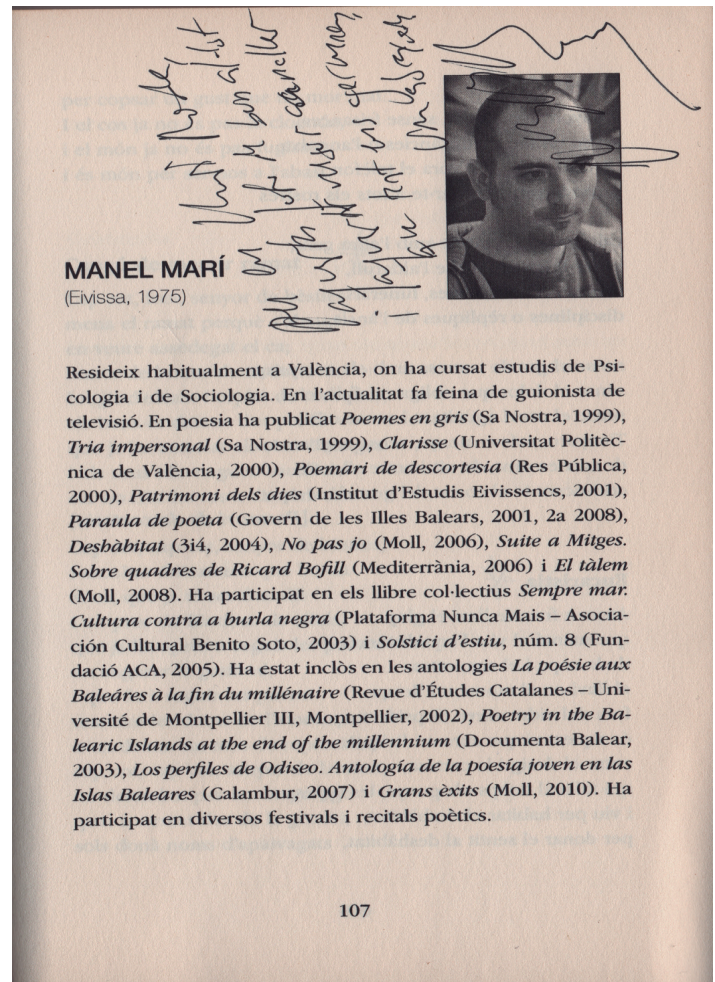
Oh, sempre més, més, més!
Agustí Bartra

Escriu aquest text a partir de la cordialíssima petició d'Alfons Garcia Ninet, pare del poeta Manel Marí. De ben segur que hi ha veus molt més autoritzades que la meua per parlar de la vida i l'obra del jove poeta eivissenc establert a València, però una requesta tan franca i amable com la del pare del nostre autor és difícil de declinar. A més, he sabut per mitjà de Garcia Ninet que el seu fill em tenia en alta estima i em considerava un veritable referent. Aquesta consideració obliga.

No cal dir que vaig viure amb gran interès l'eclosió i el desplegament de l'obra de Manel des de la seva primera aparició a la palestra poètica amb *Poemes en gris* l'any 1999 fins a *Tavernàries* del 2016. Sempre he cregut que la literatura catalana ha estat i continua sent-ho massa centralista, massa aplegada a l'entorn exclusiu de Barcelona, de manera que molts valors extraordinaris passen pràcticament inadvertits. Per aquest motiu he mirat de prestar especial atenció a la poesia que es produeix arreu del territori lingüístic. Per qüestions estrictament internes la literatura catalana sembla molt més petita del que és en realitat.

Si repassem la geografia poètica a vista d'ocell veurem perfectament el que vull dir. A cada indret de les terres catalanes hi ha poetes de consideració que no reben l'atenció que es mereixen: Manel Gibert (Andorra), Patrick Gifreu (Catalunya Nord), Antoni Coronzu (l'Alguer), Teresa Pascual (València), Pere Gomila (Menorca), Lluís Maicas (Mallorca), Bartomeu Ribes (Eivissa), Zoraida Burgos (Terres de l'Ebre),

Dedicatòria de Manel Marí al seu amic Lluís Roda del poemari *Tibar l'arc*.

Hèctor Moret (Franja de Ponent), per citar només alguns noms a tall d'exemple. I no cal dir que hauríem d'afegir Manel Marí a la nòmina.

En un moment determinat, vaig passar de la lectura aïllada de l'obra a la coneixença personal del poeta i ens vam veure diverses vegades al llarg dels anys, sobretot a partir del veritable tsunami que va produir la publicació de la polèmica antologia *Imparables* (2004). Crec que tant

Manel Marí com Josep Lluís Aguiló i Pere Joan Martorell i alguns altres es van acollir a l'estètica «imparable» i es van sentir com una mena de codicil al moviment que va sacsejar les aigües estancades de la poesia catalana en aquells anys d'inici de segle i de mil·lenni.

El tracte amb Manel des del primer moment va ser sempre ben cordial i càlid, diria gairebé fraternal, donada la gran diferència d'edat,

Un moment de la presentació del poemari *Tavernàries* a València (fotografia: Prats i Camps).

però sovint barrejat amb un element d'evitació. Ras i curt, hi havia una connexió entre nosaltres, es va establir una relació d'amistat però sempre amb un cert punt de reserva. I crec, sincerament, que la reserva es devia al fet que tots dos teníem maneres diferents de viure el nostre vitalisme reconfirmat. Atracció de l'un envers l'altre però amb les seves limitacions, unes limitacions marcades pel vitalisme de cadascú.

A la nostra cultura, tant la catalana com la internacional, existeix un equívoc molt arrelat i molt estès sobre el vitalisme. Per començar, tenim una noció del vitalista com un fenomen únic i indubtable que no s'ajusta gens a la realitat i la veritat de la qüestió de fons. La imatge general del vitalista és d'una persona una mica simple i candorosa que exerceix un cert bonisme indiscriminat a la vida que fa que ho vegi tot des d'un punt de vista exageradament positiu, idealista, optimista i utòpic. La visió del vitalista és d'algú ingenu, crèdul, entusiasta, ufanós, eufòric, expansiu, content i satisfet.

En aquest sentit, només hem de fixar-nos bé en la recepció crítica de certs grans poetes vitalistes de la tradició catalana moderna i contemporània. Naturalment, estic parlant

de poetes com Joan Maragall, Joan Salvat-Papasseit, Marià Manent, Tomàs Garcés, Vicent Andrés Estellés, Joan Margarit o Pere Rovira, les obres dels quals sempre han estat rebudes amb un cert aire de condescendència reduccionista.

I fins i tot poetes vitalistes de pedra picada com Carles Riba, Agustí Bartra, Joan Vinyoli o Lluís Solà, que tenen una obra indefugiblement immensa i complexa sempre acaben sent objectes d'una desqualificació d'alguna manera. Riba era un poeta suposadament distant, fred i hermètic. Bartra era un irrealista que no tocava quarts ni hores. Vinyoli era un pobre home que no arribava al tall intel·lectual dels seus coetanis burgesos i sobretot universitaris. I Lluís Solà és un poeta massa expansiu, retoricista i

subjectivista. Totes aquestes pegues tenen un mateix objectiu compartit: reduir l'efecte de les obres dels poetes i rebaixar el seu estatus dins el panorama de la lírica catalana general.

En el fons aquesta idea errònia del vitalista simple i dessubstanciat no és altra cosa que un malentès generat a partir d'una lectura deficient i a la baixa d'alguns dels grans teòrics del vitalisme. En primera instància tenim el pensador nord-americà Ralph Waldo Emerson amb el seu assaig trencador, "La confiança en un mateix" (1841). Després trobem el filòsof francès Henri Bergson i la seva obra magna *L'Évolution créatrice* (1907), on va explicar la seva noció de l'"élan vital" com a motor únic de la vida. Seguidament tindríem José Ortega y Gasset amb el seu assaig "Ni vitalismo ni racionalismo" (1924), un text clarament dins l'esfera del pre-existencialisme. I finalment arribem al psicòleg alemany Erich Fromm amb la seva nodrida monografia *Anatomy of Human Destruction* (1973), on divideix la humanitat en dos grans sectors, els biòfils i els necròfils.

El gran problema que se'n desprèn, de les obres d'Emerson, Bergson, Ortega i Fromm, és que la gran majoria de lectors, tant els generalistes com els especialistes, han entès equivocadament que plante-gen el vitalisme com a fenomen únic sense fissures, sense matisos. I no cal dir que aquesta idea és ben lluny de la veritat perquè tots els grans teòrics del vitalisme parteixen del convenciment que estem davant d'una qüestió complexa.

*La imatge general del vitalista
és d'una persona una mica
simple i candorosa que
exerceix un cert bonisme
indiscriminat a la vida*

*Manel Marí,
un poeta que
estimava la vida
per sobre de tot,
un poeta que
tenia por de no
esprémer prou
la substància
de la vida*

El poeta Manel Marí al Madagascar (fotografia: Fernando de Lama / Levante-El Mercantil Valenciano).

En definitiva, però, el vitalisme és una qüestió de gran riquesa, pluralitat i diversitat. Hi ha vitalistes de grau zero que es caracteritzen per la seva acceptació i celebració de la vida tal com és, sobretot si es mira amb bons ulls, que seria el cas de William Barnes o Francis James. Hi ha vitalistes crítics que malgrat el seu reconeixement matisat de les moltes deficiències del món aposten fermament per la vida, que seria el cas de Thomas Hardy o Ossip Mandelstam. Hi ha vitalistes rupturistes que volen refundar la vida, que seria el cas de William Blake o Arthur Rimbaud. Hi ha vitalistes que es retiren de la vida per crear una realitat alternativa des d'on viure en pau el seu vitalisme, que seria el cas Pierre Reverdy o Rainer M. Rilke. Hi ha vitalistes amplificadors que volen rebentar les limitacions de la vida per viure-la encara més plenament, que seria el cas de Gertrude Stein o Nikos Kazantzakis.

I tenim, finalment, els vitalistes del risc, la categoria a la qual pertany el nostre poeta, Manel Marí. El vitalista del risc és aquell que té molta angúnia, per no dir directament angoixa, davant de la inseguretat i incertesa que li provoca pensar que pugui estar passant per la vida de puntetes, de manera semiconscient, sense adonar-se'n del tot. El primer autor en teoritzar a fons aquesta sensació va ser Henry

David Thoreau al principi de la seva obra mestra *Walden* (1854) quan va voler explicar o justificar per què havia anat a viure en solitari, durant dos anys, a la riba de Walden Pond, entre el 4 de juliol de 1845 i el 6 de setembre de 1847. Al capítol segon del llibre, "On vaig viure i per a què vaig viure", Thoreau declara obertament:

Vaig anar a viure als boscos perquè vaig voler viure deliberadament, afrontant només els fets fonamentals de la vida, per veure si podia copsar tots els seus ensenyaments, i no, a l'hora de la mort, descobrir que no havia viscut.

Segons Thoreau la majoria dels humans vivien el que ell anomenava una vida de "callada desesperació" perquè passaven per la vida sense aprofundir-hi, sense treure'n partit, sense viure-la plenament.

Aquesta qüestió paradoxal de viure la vida sense viure-la, de ser una mena de "mort vivent" es va constituir en un dels temes elementals de la literatura del segle xx. Molts autors l'han posat de relleu, començant per Marcel Proust a la seva magistral i insuperable novel·la, *A la recerca del temps perdut* (1913-1927). Per Proust el gran enemic de la vida i el vitalisme era el costum o l'habitud que esmussava els nostres sentits i la nostra consciència davant de la vida. Com a resultat vivíem una vida de baixa intensitat i literalment perdiem el

temps. Calia estar constantment en alerta davant de la vida per tal de no perdre-la i viure-la plenament, intensament.

Un altre autor modern que tenia por de perdre la vida era Ernest Hemingway, un dels grans vitalistes del risc del segle xx, més enllà de qualsevol dubte. Per assegurar una correcta resposta davant de la vida, Hemingway es va sotmetre voluntàriament a una sèrie de situacions límits com ara la guerra, la gran caça, la gran pesca, els amors perillosos i problemàtics... Les situacions límit garantien per a Hemingway una vida intensa i plena i nodrien a fons la seva obra. De fet, tot el segle xx està salpebrat de casos de vitalistes del risc com Blaise Cendrars, Henry Miller, Antonin Artaud, Marguerite Duras o Charles Bukowski.

I aquí, al bell mig d'aquest panorama de vitalistes del risc, hem de situar la vida i l'obra de Manel Marí, un poeta que estimava la vida per sobre de tot, un poeta que tenia por de no esprémer prou la substància de la vida, un poeta que, mitjançant una sèrie de vivències extremes, va voler quedar amb els ulls ben esbatanats i la consciència ben desvetllada perquè cap do de la vida, per petit o gran que fos, li passés inadvertit.

D. SAM ABRAMS ■